

Vergeet het kind niet

als je de wereld wilt verbeteren

is de titel van een bijzonder boekje met gedichten en columns over kinderen. Een prachtig inspirerend cadeautje voor leraren, groepsleiders, pedagogen, ouders en grootouders. Voor iedereen die in zijn werk of dagelijks leven samenleeft met kinderen.

De titel is een uitspraak van Janusz Korczak, beroemd pedagoog en grondlegger van de rechten van het kind. Het boekje is tot stand gekomen in samenwerking met de Janusz Korczak Stichting in Nederland. Auteur is Arie de Bruin.

Het boekje verschijnt in september 2018. Een mooie gelegenheid om het cadeau te doen aan alle leraren tijdens de Dag van de Leraar op 5 oktober! Maar ook voor Sinterklaas, kerst of welke andere gelegenheid zich ook voordoet.

Prijs: € 10,-

Wanneer u vooraf meerdere exemplaren bestelt, kunt u aanzienlijke korting krijgen:

Vanaf 10 exemplaren een korting van 5 %

Vanaf 30 exemplaren een korting van 10%

Bij meer dan 100 exemplaren kunt u voor een speciale korting contact opnemen met de uitgever, Jeroen Hoogerwerf, via jeroen@levendiguitgever.nl, 06=22613701

Dertig gedichten en columns zijn in deze bundel opgenomen geïnspireerd op het gedachtegoed van Janusz Korczak (1878-1942). De gedichten leveren herkenning op bij grote en kleine mensen: ze raken aan ieders leven.

“Wat heb je nou aan zo’n oude pedagoog?” vroeg een pabo-student mij ooit toen ik vertelde over Janusz Korczak. “Dat weet ik niet”, zei ik. “Misschien heb jij er niks aan, maar mijn leven als mens, als opvoeder en als onderwijsman heeft hij in ieder geval voorgoed veranderd.” Hij heeft mij geleerd idealen te hebben en die waar te maken, echt te luisteren naar kinderen, vertrouwen te hebben in hun eigen mogelijkheden (die niet altijd stroken met wat de school eist) en hen een stem te geven. (Arie de Bruin)

De Nederlandse Janusz Korczak Stichting, opgericht in 1982, stelt zich ten doel de ideeën van Korczak te verspreiden en daarmee op te komen voor de rechten van het kind waar ook ter wereld.

Vergeet het kind niet

als je de wereld wilt verbeteren

arie de bruin

levend gyltgever

ISBN 978 94 91740 59 6

9 789491 740596

Auteur

Arie de Bruin

Vormgeving

De Grafische Keuken

ISBN 978 949 1740 59 6

NUR 193

© 2018 Janusz Korczak Stichting

© 2018 Levendig Uitgever

www.levendiguitgever.nl

Vergeet het kind niet is uitgegeven als jaarboek 2018 van de Janusz Korczak Stichting (Nederland), Postbus 70048, 1007 KA Amsterdam (www.korczak.nl)

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Vergeet het kind niet	4
1. Als je de wereld wilt verbeteren	6
2. Als het aan jou ligt	7
3. Belangeloos	8
4. Kleine mensen	10
5. Er was eens	12
6. Nou ben je groot	13
7. Mijn kind	14
8. Geschminkt	15
9. Laat mij fouten maken	16
10. Pronkjuweel	18
11. Dan wil je er niet aan	19
12. Ingewikkeld	20
13. Slapen	23
14. Domkoppen	24
15. Gelukkig heb ik Remco nog	26
16. Geef ons de kans	28
17. Toppie	29
18. Lekker rustig	31
19. Begin	32
20. Goed idee	33
21. Vandaag	34
22. Een paar minuten	35
23. Op jouw gezondheid	36
24. Helen	38
25. Waar slaat dit op?	39
26. Je mag er zijn	40
27. Grote mensen zijn niks beter!	42
28. Duur	44
29. Wij gaan het anders doen	45
30. Niet gelukt	46
Het verlangen	47

Vergeet het kind niet als je de wereld wilt verbeteren

Een prachtige uitspraak van Janusz Korczak, één van de belangrijkste grondleggers van de rechten van het kind. Deze Pools-Joodse kinderarts en pedagoog leefde van 1878 tot 1942. Hij heette Henryk Goldschmidt maar nam als schrijver het pseudoniem Janusz Korczak aan.

Hij trok zich het lot aan van 'achterstandskinderen': weeskinderen die veelal aan hun lot waren overgelaten. Sommigen hadden een hard straatleven achter de rug, anderen waren getraumatiseerd, getekend door het leven. Echte zorgkinderen! Hij verzorgde hen, gaf hen te eten en voedde hen op. De manier waarop hij dat deed was revolutionair. Hij zag kinderen als volwaardige mensen, nam hen serieus, gaf hun een stem, vertrouwen en verantwoordelijkheid. In zijn Joodse weeshuis hadden kinderen een grote inbreng. Korczak stelde een kinderraad in, later een kinderrechtbank, er was een kinderkrant en kinderen hadden belangrijke taken. Hij sprak hen aan op hun kwaliteiten en verantwoordelijkheden. Oudere kinderen waren mentor van jongere, zij brachten hen naar bed, leerden onderling conflicten op te lossen. Hij had (door schade en schande) geleerd niet tégen, maar mét hen te spreken. "Ik sprak niet over hoe ik wilde dat zij zouden zijn, maar over hoe zij willen en kunnen zijn."

Zijn pedagogiek is bijzonder actueel. In 'De Vreedzame School', een programma dat op veel scholen in Nederland wordt uitgevoerd, kun je veel terugvinden van de ideeën van Korczak.

Hij was een praktische pedagoog, die iedere avond reflecteerde en dat heeft prachtige boeken opgeleverd. Het was niet allemaal rozengeur en maneschijn: Korczak beschrijft ook zijn dilemma's, zijn fouten en twijfels. Als Polen in 1939 wordt bezet door Nazi-Duitsland, moet het weeshuis naar het getto en probeert hij er het beste van te maken. Dat doet hij met een ongelooflijk doorzettingsvermogen. Dagelijks gaat hij op bedeltocht voor voedsel en medicijnen voor zijn kinderen. 's Avonds vertelt hij verhalen,

organiseert hij drama-voorstellingen, muziek en spel, geeft les, troost en blijft geloven in het goede!

In augustus 1942 wordt hij samen met tweehonderd kinderen en begeleiders weggevoerd naar Treblinka. Bekenden wilden hem een vrijgeleide geven. Hij weigerde en ging met zijn kinderen mee: een dag later werden zij allemaal vermoord.

"Wat heb je nou aan zo'n oude pedagoog?" vroeg een pabo-student mij ooit toen ik vertelde over Janusz Korczak. "Dat weet ik niet", zei ik. "Misschien heb jij er niks aan, maar mijn leven als mens, als opvoeder en als onderwijsman heeft hij in ieder geval voorgoed veranderd." Hij heeft mij geleerd idealen te hebben en die waar te maken, echt te luisteren naar kinderen, vertrouwen te hebben in hun eigen mogelijkheden (die niet altijd stroken met wat de school eist) en hen een stem te geven.

Dit boek bevat gedichten en enkele columns, alle geschreven naar aanleiding van uitspraken van Janusz Korczak. Een aantal is eerder gepubliceerd en nu in deze bundel opgenomen. Ik hoop dat dit boekje vele lezers mag inspireren om er samen met kinderen een betere wereld van te maken!

Arie de Bruin
September 2018

15. Gelukkig heb ik Remco nog

Wat zou het leven saai zijn
als zij er niet meer waren
die kinderen die raar doen
die vreselijk lastig zijn
die soms het bloed onder je nagels
al zijn zo nog zo klein
ze weten je te raken
kennen jouw zwakke plek
en als jij even rust wil
doen zij terstond weer gek.

Wat zou het toch vervelend zijn
als jij dan nooit meer even
stevig uit je slof schiet
omdat jij steeds begripvol
alles door de vingers ziet,

als jij alles kan verklaren
alle mitsen, alle maren
alles vind je logisch
jij bent ideaal geduldig
prima pedagogisch.

Wat zou het levenloos eentonig zijn
er valt niets meer te ontdekken
als kinderen zo verworden zijn
tot heuse marionetten.

Gelukkig heb ik Remco nog
die mij weet uit te dagen.

Het leven is zo mooi met al zijn
vreemde vragen!

“Beseft een opvoeder die boos wordt in uitzonderlijke situaties niet dat het werk zonder dergelijke voorvallen levenloos, eentonig en vervelend zou zijn, dat uitzonderlijke kinderen ons het meeste materiaal ter overdenking en studie bezorgen, dat zij ons leren verbeteringen aan te brengen en te zoeken? Als ze er niet meer waren, hoe gemakkelijk zouden wij dan de illusie koesteren dat we het ideaal al bereikt hebben.”
(UIT: J. Korczak, *De Republiek der kinderen*, Amsterdam 2012)

21. Vandaag

“De opvoeder heeft niet de plicht de verantwoording voor een verre toekomst op zich te nemen, maar hij is wel volledig verantwoordelijk voor de huidige dag.”

Onderwijs staat veelal in het teken van de toekomst, je leert voor later als je groot bent. Volwassenen hebben de illusie te weten wat er later nodig is en hoe die toekomst er uit zal zien. Ze eisen dat kinderen hen daarin volgen:

‘Doe het nou maar, later zal je me dankbaar zijn.’

De fase van het kind-zijn wordt gezien als voorbereiding op het echte mens-zijn, later als je groot bent. Het huidige bestaan van een kind kun je eigenlijk niet serieus nemen, het is slechts kinderspel.

Kinderen moeten dingen leren die soms geen enkele betekenis hebben in hun bestaan, niet functioneel zijn in het hier en nu. Het is volgens volwassenen belangrijk voor je diploma, voor je rapport, voor je toekomst. Bovendien menen die volwassenen dat ze daarom ook het recht hebben kinderen te dwingen, te manipuleren, te straffen en voor hen te beslissen. Weliswaar heel kindvriendelijk, maar mensenrechten gelden blijkbaar nog niet voor kinderen.

Deze optiek deugt niet. De prioriteit ligt niet in een ongewisse toekomst, maar in het heden. Als kinderen vandaag gerespecteerd worden als volwaardige mensen en tot hun recht kunnen komen, zullen zij vele vruchten dragen in de toekomst.

“De opvoeder heeft niet de plicht de verantwoording voor een verre toekomst op zich te nemen, maar hij is wel volledig verantwoordelijk voor de huidige dag.”

(UIT: J. Korczak, *Het recht van het kind op respect*, Amsterdam 2007)

22. Een paar minuten

Kun je vrede kopen?

Nee,
je kunt alleen maar hopen.

Maar als je hoop verliest
en voor de wanhoop kiest,
wat blijft er dan nog over
wat moet je dan geloven?

Laat dat dan maar
een paar minuten duren
heel even
maar geen uren

en dan opnieuw hard hopen
je mouwen op gaan stropen
je handen vrij en open
hopen
hopen hopen
en zelf voorop gaan lopen.

“De hoop verlies ik slechts voor vijf minuten, met alles wat verstandig is begin ik vanaf morgen opnieuw.”

(UIT: J. Korczak, *Onder vier ogen met God*, Amsterdam 2003)

28. Duur

Ja maar dat is erg duur
dat kost te veel
je moet eens zien hoeveel dat scheelt
hoe moet dat dan
zie ik een spook
en dan die ander
wil hij dat ook?

ja maar dat is erg duur
dat kost heel veel
zo'n nieuwe brug dwars door de muur
een regenboog
vol heilig vuur
een open grens
en dan die ander zien als mens?

ja maar dat is erg duur
dat kost vast veel
een groot bedrag
water en vuur, waan van de dag ...
veronderstel
als nu een kind dit ooit verzint
lukt het dan wel?

“Als een oorlog langer duurt, vindt men altijd toereikend ruime middelen om hem voort te zetten. Laten we deze nog niet uitgegeven som van inspanningen en kosten aan kinderen besteden.”

(J. Korczak, *Het recht van het kind op respect*, Amsterdam 2007)

29. Wij gaan het anders doen

Als wij straks groot zijn
sterk en krachtig
als wij volwassen zijn
en nooit meer kinderachtig

dan blijven wij een beetje klein
een beetje kind
om altijd weer te voelen
hoe het is
om jong te zijn
en juist niet zo machtig

een beetje minder blind
dan grote mensen
die geloven in geweld en harde hand
als kippen zonder kop
zonder verstand ...

wij verlangen naar een wereld
zonder angst en pijn
waar respect gewoon normaal is
waar je mens mag zijn

wij gaan het anders doen
beter misschien,
als wij straks groot zijn
dán zul je eens wat zien!

“Waarom kan een mens niet afwisselend groot en klein zijn? Zoals er winter en zomer is, dag en nacht, slapen en waken? Niemand zou er zich over verbaasd hebben als het inderdaad zo was; dan zouden volwassenen en kinderen elkaar wel beter begrijpen.”

(UIT: J. Korczak, *Als ik weer klein ben*, Utrecht 1985)

30. Niet gelukt

Tussen de vele doden
en het dorre hout
staat hij
die leeft in mijn gedachten
op mij te wachten
een stenen kleuter op zijn arm
met kinderen aan de hand
met weg naar hun beloofde land

zo kan een mens
vergast, vermoord
nog altijd door zijn woorden
maar meer nog door zijn daad
voor eeuwig blijven leven
ik sta hier bij zijn beeld
voor even.

Het is ze niet gelukt
de machten van het kwaad,
wie licht geeft
zal blijven branden
vroeg of laat.

Warschau, Joodse begraafplaats, standbeeld van Janusz Korczak

Het verlangen

Als kinderen in Dom Sierot 15 jaar werden, verlieten zij het weeshuis. Korczak gaf hen een bijzondere afscheidsbrief mee met deze woorden:

“We nemen afscheid van jullie voor een lange en verre reis. Deze reis heet het leven. Heel vaak hebben we erover nagedacht hoe we afscheid van jullie moeten nemen en welk advies we je moeten geven. Helaas, woorden zijn schamel en zwak.

We geven jullie niets.

We geven jullie geen GOD, want Hem moeten jullie in je eigen ziel zoeken, in een eenzaam gevecht.

We geven jullie geen VADERLAND, want dat moeten jullie uit eigen gevoelskracht en door nadenken vinden.

We geven jullie geen MENSENLIEFDE, want er bestaat geen liefde zonder vergeving en vergeven is moeilijk; een last die eenieder moet torsen.

We geven jullie één ding: het verlangen naar een beter leven dat nog niet bestaat, maar wel eens zál bestaan, een leven in waarheid en gerechtigheid.

Misschien zal dit verlangen jullie tot God, tot een vaderland en tot liefhebben brengen.

Vaarwel en vergeet het niet.”

In 1982 werd de Janusz Korczak Stichting in Nederland opgericht. Zij stelt zich ten doel het gedachtegoed van Korczak te verspreiden. Dit doet zij ondermeer door het vertalen van werken van Korczak, het uitgeven van boeken over opvoeding en onderwijs, het organiseren van conferenties, het verzorgen van lezingen, gastcolleges, workshops en trainingen voor opleidingen, scholen, kinderopvang, ouders en ieder die geïnteresseerd is in het leven en werken met kinderen.

Uitgebreide informatie over de stichting en over de pedagogiek van Janusz Korczak is te vinden op www.korczak.nl